

¹ Сахарнюк Олена Миколаївна, викладач іноземних мов

² Смольнікова Анастасія Володимирівна, викладач іноземних мов
Миколаївський коледж культури і мистецтв, м. Миколаїв, Україна

Анотація. У статті розглядаються основні характеристики та використання інформаційно-комунікативних технологій, їх роль у формуванні іншомовного мовлення на занятті. Застосування нових інформаційних технологій в освіті – один із засобів підготовки студентів у сучасних умовах з урахуванням завдань майбутнього.

Ключові слова: комп'ютери, комп'ютерні програми, навчальний процес, інтерактивна технологія навчання, технологія, методика, інформаційно-комунікаційні технології.

У сучасному світі використання інформаційно-комунікативних Інтернет-технологій у навчанні стає все більш актуальним, оскільки економічний і соціальний розвиток країни поступово робить Інтернет повсякденною реальністю для школярів, студентів та викладачів, а інформативно-комунікаційні технології (ІКТ) створюють нове глобальне середовище. У цьому середовищі майбутньому поколінню належить не лише спілкуватись, а й будувати професійні та особисті стосунки, позиціонувати свої інтереси та презентувати себе. І від того, наскільки їм це вдасться, залежатиме їх особисте благополуччя й професійний успіх. Саме тому останнім часом великого значення надають інформатизації системи освіти. У зв'язку з тим, у процесі навчання іноземної мови метою освіти, окрім розвитку іншомовної комунікативної компетенції, є розвиток інформаційної компетенції. Це дозволяє студентам не лише знаходити необхідний матеріал у мережі Інтернет, а й створювати інформаційні ресурси та обмінюватись ними.

Сьогодні розробляється методика вивчення іноземних мов з використанням ресурсів Інтернету. Існують прихильники ідеї вивчення іноземної мови лише за допомогою зазначеної мережі, без традиційної роботи з підручником. Проте більшість викладачів надають перевагу використанню Інтернету паралельно з традиційними засобами навчання, інтегруючи його в навчальний процес [3].

Величезна довідково-інформаційна система може бути використана як джерело додаткових матеріалів для вивчення мови. За допомогою можливостей мережі принципи вивчення іноземної мови змінюються: користувач Інтернету отримує актуальну і автентичну інформацію [7].

І. В. Терехова виділяє такі можливості використання інформаційних технологій у навчальному процесі:

- негайний зворотний зв'язок між користувачами ІКТ;
- архівне зберігання великих обсягів інформації з можливостями їх передачі;
- автоматичний переклад за допомогою комп'ютерних перекладачів;
- автоматичний переклад за допомогою комп'ютерних словників;
- автоматичне реферування й анотування матеріалів. [2]

Сучасний розвиток мережі Інтернет характеризується появою та поширенням соціальних сервісів і служб, націлених на спілкування між людьми (blog, wiki, subcast, twitter, youtube, bookmarks тощо). З огляду на це на сучасному етапі технологічного розвитку суспільства Інтернет-спілкування є не додатковим, а окремим повноцінним видом людського спілкування. У такому контексті рівень сформованості іншомовної комунікативної компетенції студентів буде визначатися не лише вмінням спілкуватись іноземною мовою за особистої присутності учасників спілкування, а й умінням обмінюватись інформацією через будь-які сервіси та служби мережі Інтернет.

Однак, робота студентів з Інтернет-ресурсами має бути спланована методично грамотно, адже одна лише наявність доступу до них ніяк не гарантує швидкої та якісної освіти. Тому постає гостра необхідність у розробці нових методик навчання іноземної мови на основі навчальних Інтернет-ресурсів та соціальних сервісів, які були б націлені на формування та розвиток:

- аспектів іншомовної комунікативної компетенції;

– інформативної компетенції (критичне ставлення до поширюваної інформації, розвиток комунікативних когнітивних умінь здійснювати пошуки та відбір відомостей, проводити узагальнення, класифікацію, аналіз і синтез отриманої інформації);

– комунікативних умінь обговорювати результати роботи з ресурсами мережі Інтернет;

– уміння використовувати ресурси мережі Інтернет для освіти і самоосвіти з метою ознайомлення з культурно-історичною спадщиною різних країн і народів, а також бути представниками рідної культури, країни, міста;

– уміння використовувати ресурси мережі Інтернет і сервіси для задоволення своїх інформаційних та освітніх інтересів та потреб. [1]

У дидактичному плані мережа Інтернет включає, щонайменше, два основні компоненти: форми телекомунікації та інформаційні ресурси.

До форм телекомунікації належать електронна пошта, чат, форуми, ICQ, відео-, веб-конференції, а також соціальні сервіси.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет містять текстовий, аудіо та відео матеріал за різноманітною тематикою різними мовами. Однак, для того, щоб студенти не загубились у безлічі інформації різного змісту та якості, а найбільш продуктивно використовували їх для своїх освітніх і професійних потреб, постала необхідність у розробці спеціальних навчальних Інтернет-ресурсів, націлених на навчання студентів працювати з ресурсами всесвітньої мережі.

Інтегроване користування Інтернет-ресурсами, на відміну від розробки звичних планів заняття, передбачає прогресивну структуру вступу, завдання, Інтернет-ресурсів, процесу й результату. Це можна розглядати як колективний вид діяльності, де група поділяється за різними ролями й точками зору для пошуку інформації для того, щоб мати можливість представити результат досліджень у вигляді презентації або ж публікації, де б розглядали обрану тему чи завдання.

Як комунікаційний інструмент Інтернет розширює процес дистанційного навчання. Різноманітні комунікативні можливості, від e-mail-груп до чатів, забезпечують контекст взаємодії на таких сайтах для викладачів при обговоренні можливих проектів, а для студентів під час виконання проектів.

Хоча проекти Інтернет-спілкування звичайно передбачають доволі прості й легкі тексти для вивчення і соціальної взаємодії, навіть вони можуть забезпечити фокус для складніших і різноманітніших режимів навчальної діяльності за підтримки інформаційних технологій. Їх функція полягає в тому, щоб стимулювати участь студента у процесі навчання та сфокусувати їх у напрямі прикладного навчання.

Така структура навчальної розробки значно відрізняється від тієї, яка асоціюється з формальним плануванням заняття, хоча останній може бути використано для доповнення першого. Специфічне навчальне завдання (тобто вузька концепція навчальної діяльності) – підготувати план на кілька занять. І навпаки проект є таким навчальним фокусом, який здатен забезпечити організаційну структуру для серії занять й окремих, хоча й пов'язаних поміж собою діяльностей.

Стосовно електронної пошти, треба сказати, що її головне призначення – швидке й дешеве спілкування з усім світом (друзі за листуванням) – сприяє автономному навчанню, розвиваючи навички читання і писання. Інші приємні способи навчитися писати із включенням e-mail – груповий твір або гра на виправлення помилок. Фактично використання електронної пошти можна адаптувати до застосування майже будь-якого виду мовної діяльності.

Схема підготовки може бути приблизно такою: вибір теми – веб-дослідження – презентація теми. Завдання студентам слід давати заздалегідь, з тим, щоб наступного заняття вони мали можливість представити свої доповіді, звіти, презентації та організувати дискусію. Завдання можна ускладнити додатковим граматичним чи лексичним матеріалом – залежно від рівня підготовки студентів.

Активний та ефективний розвиток комунікативних навичок буде відбуватися лише за умов створення ситуацій практичного використання мови як засобу міжкультурного пізнання та взаємодії [6].

Основні технології, що існують у кіберпросторі, які можна активно використовувати в процесі навчання іноземної мови, переводячи їх у розряд засобів навчання і виховання, можна поділити на дві групи: 1) засоби синхронної комунікації і 2) засоби асинхронної комунікації. [8]

Засоби синхронної комунікації – це Інтернет-засоби, що дозволяють спілкуватися в режимі реального часу (чат, відеочат і аудіочат). Прикладами засобів, що надають можливість синхронного спілкування за допомогою чату і голосового зв'язку є Skype і Yahoo Messenger, ICQ. Користувачі Skype мають можливість встановити миттєвий голосовий зв'язок або відео-зв'язок з абонентом, що знаходиться в будь-якій точці земної кулі, або спілкуватися за допомогою письмового чату. Існує також можливість організувати конференцію, так званий груповий чат.

Хоча зазначені засоби Інтернет-комунікації з'явилися порівняно недавно, у світовій практиці викладання англійської мови вже накопичений певний досвід їх використання в навчальному процесі. Так Дафна Гонзалес, професор університету Саймона Болівара в Каракасі (Венесуела) виділяє п'ять видів педагогічного чату:

– чат на вільну тему (free topic chat), основне завдання якого – практика говоріння, аудіювання і письма мовою, що вивчається;

– чат, спрямований на вирішення певної навчальної завдання (collaborative task-oriented chat);

– чат-семинар або чат-презентація (academic seminar or presentation chat);

– чат, спрямований на відпрацювання певного матеріалу або дії (practice chat), наприклад, чат-інтерв'ю;

– оцінний чат (evaluation chat), спрямований на контроль і оцінку ступеня засвоєння того або іншого матеріалу [9].

Засоби асинхронної комунікації – це Інтернет-засоби, що дозволяють обмінюватися інформацією із затримкою в часі (форуми, електронна і аудіо пошта, сайти, блоги).

Блог – це сторінка сайту, представлена у вигляді журналу-щоденника або календаря, в якому інформація розташовується в хронологічній послідовності.

Ерон Кемпбелл виділяє 3 типи блогів, які використовуються у викладанні мовних дисциплін: the tutor blog (підтримується викладачем), the class blog (підтримується спільними зусиллями викладача і студентів), the learner blog (підтримується студентом індивідуально).

В вищих закладах освіти популярності набуває інший метод навчання іноземних мов за допомогою Інтернету – метод Інтернет-проектів. Сам метод проектів був розроблений американським педагогом В. Кіпатріком у 20-ті рр. XX століття. Основна мета методу проектів – надання студентам можливості самостійного надбання знань у процесі вирішення практичних завдань і проблем, які потребують інтеграції знань із різноманітних предметних сфер. Викладачу в проекті відводиться роль координатора, експерта, додаткового джерела інформації. Особлива увага в рамках цього методу приділяється телекомунікаційним проектам [5].

Під навчальним телекомунікаційним проектом розуміють спільну навчально-пізнавальну, творчу діяльність студентів-партнерів, організовану на основі комп'ютерних телекомунікацій, що мають загальну проблему, мету, узгоджені методи, способи діяльності, спрямовані на досягнення загального результату. Специфіка таких міжнародних проектів полягає в тому, що вони, у більшості своїй, міжпредметні, оскільки обговорення ведеться англійською мовою. Відповідно, створюється мовне середовище та умови для формування потреби у використанні іноземної мови як засобу реального спілкування в процесі міжкультурної взаємодії.

Найсучаснішим методом навчання є навчання за допомогою веб-квестів. Веб-квести розробляються для максимальної інтеграції Інтернету в різні навчальні дисципліни на різних рівнях навчання. Вони можуть охоплювати окрему проблему або тему навчальної дисципліни або бути міжпредметними.

Під час роботи студенти читають, аналізують і синтезують інформацію, використовуючи всесвітню мережу Інтернет. Веб-квести були винайдені в Державному Університеті в Сан Дієго в 1995. Згідно з оригінальною публікацією Б. Доджа веб-квест – "орієнтована запитом діяльність, у якій деяка або вся інформація, з якою працюють студенти забезпечується ресурсами Інтернет, при якій також можливий відеоконференцз'язок" [4]. Розрізняють два типи веб-квестів: для короткочасної (мета: поглиблення знань і їх інтеграція; розраховані на одне–три заняття) і тривалої роботи (мета: поглиблення і перетворення знань студентів; розраховані на тривалий термін – на семестр або навчальний рік). По суті, веб-квести є міні-проектами, чітко структурованими та чітко вмотивованими.

Проведення Інтернет-проектів дає можливість практично використовувати здобуті знання в реальних життєвих ситуаціях, сприяє розвитку комунікативних умінь і навичок студентів.

Існує два види проектів, планування, проведення і результати яких відрізняються один від одного: WWW-проекти і e-mail-проекти.

WWW-проекти розраховані на те, що студенти отримують завдання, для виконання якого їм необхідно знайти інформацію в Інтернеті і представити потім результати свого пошуку. Тема проекту може відповідати темі підручника або бути незалежною від неї. У будь-якому випадку вона має бути цікавою для студентів.

Для проведення проекту викладачеві необхідно підготуватися: сформулювати групи, визначити часові рамки проекту, продумати, які матеріали, крім Інтернету, можуть бути використані студентами, знайти необхідні посилання тощо.

Комунікацію електронною поштою краще за все проводити за допомогою e-mail-проектів. Успішним проект може бути в тому випадку, якщо він правильно спланований, має цікаву тему і відповідає рівню знань студентів.

Зазвичай, e-mail-проекти проводяться за участю двох чи декількох груп студентів із різних країн, для яких мова, яка використовується, є іноземною, а не рідною. У проведенні e-mail-проектів дуже важливим є етап планування: пошук партнерів, обговорення теми, обумовлення часових рамок, прогнозування результатів.

Перевагою e-mail-проектів є те, що комунікація іноземною мовою відбувається з реальними партнерами. Студентам важливо, що тексти створюються не для викладача з метою продемонструвати свої знання та отримати оцінку, а для партнерів-однолітків з метою передачі цікавої інформації чи обговорення актуальної проблеми. Це сприяє розширенню мовної компетенції студентів і підвищенню мотивації вивчення іноземної мови [3].

Використання комп'ютерних програм у навчальному процесі дає змогу найбільш повно реалізувати принцип особистісно-орієнтованого навчання. Індивідуалізація процесу навчання здійснюється завдяки великому потенціалу комп'ютерних засобів щодо адаптації до потреб кожного студента. Стає можливим враховувати не лише вікові особливості та рівень підготовленості студентів, але й індивідуальні психологічні характеристики кожного студента. Принцип індивідуалізації в комп'ютеризованому навчальному процесі з іноземної мови забезпечується такими факторами:

- можливістю вибору індивідуального темпу роботи;
- індивідуальний способом керування навчальною діяльністю, застосування різних за ступенем складності завдань з можливістю переходу до більш складних чи навпаки більш простих варіантів роботи з програмою залежно від успішності;
- наданням індивідуального набору засобів підтримки навчання (довідники, підказки, ключі);
- адаптацією форми навчального матеріалу до індивідуальних особливостей сприйняття інформації конкретним студентом.

За допомогою сучасних комп'ютерних програм студенти відчувають справжнє занурення в живу мову, отримують безліч можливостей для вивчення та

запам'ятовування нових слів і мовних зворотів, а також для розвитку мовленнєвих навичок.

Ключовими цілями інтеграції інформаційних технологій до системи вивчення іноземних мов є впровадження ефективного дослідження і спілкування, а також професійного й особистого розвитку і студентів, і

викладачів; забезпечення зв'язків між аудиторною роботою і реальним життям; досягнення балансу між оволодінням фактичними знаннями і практичним навичками та вміннями й узагалі якнайширше прищеплення студентам навичок ефективного навчання і креативного мислення.

ЛІТЕРАТУРА

(REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Коваленко Ю.А. Використання інформаційних технологій у навчанні іноземних мов. / Ю. А. Коваленко // *Іноземні мови*. – 1999. – № 4. – с. 37–41.
Kovalenko A. Vykorystanna informatsiinykh tekhnologii u navchanni inozemnykh mov [The Use of Informational Technologies in Teaching Foreign Languages] / A. Kovalenko // Inozemni movy. – 1999. – № 4. – S. 37–41.
2. Кузнецова О.М. Використання комп'ютерних технологій на заняттях з іноземної мови [Е-ресурс] / О.М. Кузнецова. – 2011. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2011/Pedagogica/5_96146.doc.htm
Kuznetsov A. Vykorystanna kompyuternykh tekhnologii na zanyattakh z inozemnoi movy [The Usage of Computer Technology at the Foreign Language Lesson] [E-source] / A. Kuznetsov. – 2011. – Access mode: http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2011/Pedagogica/5_96146.doc.htm
3. Подопригорова Л.А. Использование Интернета в обучении иностранным языкам / Л.А. Подопригорова // *Иностранные языки в школе*. – 2003. – № 5. – С.25–31.
Podopryhorova L.A. Ispolzovanie interneta v obuchenii inostrannym yazykam [Using Internet in Teaching Foreign Languages] / L.A. Podopryhorova // Inostrannye yazyki v shkole. – 2003. – № 5. – S. 25–31.
4. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка [Е-ресурс] / Е.С. Полат. – Режим доступу: <http://www.ioso.ru/distant/library/publication/iaproj.htm>
Polat E.S. Metod proektov na urokach inostrannogo yazyka [Project Method on English lesson] [E-source] / E.S. Polat.
5. Полат Е. С. Типология телекоммуникационных проектов [Е-ресурс] / Е.С. Полат. – Режим доступу: <http://www.ioso.ru/distant/library/publication/types.htm>
Polat E. Tipologia telekommunikatsionnykh proektov [Telecommunication projects typology] [E-source] / E.S. Polat.
6. Стрикун О.С. Навчання іноземній мові шляхом використання мультимедійних технологій [Е-ресурс] / О.С. Стрикун. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14.NTP_2007/Pedagogica/21872.doc.htm
Strykun O. S. Navchanna inozemniyi movi shlyakhom vykorystanna multymediinykh tekhnologii [Teaching Foreign Language through Using Multimedia Technologies] [E-source]
7. Токменко О. Інформаційні технології у викладанні іноземних мов: сьогодні і скрізь віки допомоги / О. Токменко // *Іноземні мови в навчальних закладах*. – 2006. – № 2. – С. 98–100.
Tokmenko O. Informatsiini tekhnologii u vykladanni inozemnykh mov [Information Technologies in Teaching Foreign Languages: Helping Today and Ever] / O. Tokmenko // Inozemni movy v navchalnykh zakladach. – 2006. – № 2. – S.98–100.
8. Черній Г.В. Інформаційно-комунікаційні технології в навчанні іноземних мов [Е. ресурс] / Г.В. Черній. – Режим доступу: <http://intkonf.org/cherniy-gv-informatsiyno-komunika-tsiyni-tehnologiyi-v-navchanni-inozemnih-mov/>
Chernyi H. V. Informatsiino-komunikatsiini tekhnologii v navchanni inozemnykh mov [Informational and Communicative Technologies in Studying Foreign Languages] [Electronic resource] / H.V. Czernyi.
9. Яценко Ю.С. Интеграция информационно-коммуникационных технологий в процесс обучения иностранным языкам [Е-ресурс] / Ю.С. Яценко. – Преподаватель высшей школы в XXI веке. Международная научно-практическая Интернет-конференция. – 30 марта 2007 г. –Режим доступу до статті: <http://www.t21.rgups.ru/doc/5/21.doc>
Yatsenko Y.S. Integratsia informatsionno-kommunikatsionnykh tekhnologii v protsess obuchenia inostrannym yazykam [Integration of Informational and Communicative Technologies into the process of Teaching Foreign Languages] [E-source] / Y. S. Yatsenko. – Prepodavatel vyshei shkoly v XXI veke. Mezhdunarodnaia nauhno-rakticheskaiia Internet-konferentsia. – March 30, 2007.

Sakharnyuk O., Smolnikova A. Studying Foreign Language with the Help of Informational and Communicative Technologies Abstract. The article deals with the usage of informational and communicative technologies, their role in teaching students at foreign language lessons. Information technologies is one of the modern means in education. The article highlights different communicative methods and technologies.

Keywords: computers, computer programs, educational process, interactive educational technology, technology, method system, informational and communicative technologies.

Сахарнюк А., Смольникова А. Изучение иностранного языка средствами информационно-коммуникативных технологий

Аннотация. В статье рассматриваются основные характеристики и использование информационно-коммуникативных технологий, их роль в формировании иноязычной речи. Применение новых информационных технологий в образовании – один из способов подготовки студентов в современных условиях с расчетом задач будущего.

Ключевые слова: компьютеры, компьютерные программы, обучающий процесс, интерактивная технология обучения, технология, методика, информационно-коммуникационные технологии.